

Skolkontoret
Ulrika Karlsson
Verksamhetschef

REMISSYTTRANDE

Ett likvärdigt betygssystem (SOU:2025:18) [2025/282]

Sala kommun har som remissinstans tagit del av promemorian *Ett likvärdigt betygssystem* (SOU 2025:18) och lämnar följande yttrande.

SAMMANFATTNING

I Sala kommun ser vi att en relativt stor andel elever inte når tillfredsställande resultat i skolan och därmed kan ha svårt att etablera sig i samhället genom att arbeta eller att gå vidare till högre studier. Vi välkomnar en genomlysning av skolans områden. Att enbart titta på betygssystemet och meritvärderingssystemet kommer sannolikt inte att vara tillräckligt och det är därför viktigt att denna utredning hanteras tillsammans med andra aktuella utredningar gällande den svenska skolan och arbetslivet. Vi anser att det hade varit önskvärt om det funnits en större helhet kring dessa utredningar för att lättare få en överblick och kunna göra en bedömning av de sammantagna konsekvenserna av förslagen.

Sala kommun ställer sig i grunden positiv till framtagna förslag i SOU 2025:18, men har vissa synpunkter som vi redovisar nedan.

KAPITEL 8 – VAL AV MODELL OCH REDOGÖRELSE FÖR ALTERNATIV

8.1 Huvudförslag: Meritvärdeskalibrering

Även vi i Sala kommun ser en diskrepans mellan resultaten på de nationella proven och elevernas slutbetyg. Att kalibrera betygsvärdena kan vara ett sätt att få ett likvärdigt urval inför högre studier samt hålla nere eventuell betygsinflation. Att implementera ett nytt arbetssätt tar tid och kräver resurser. Detta kan vara extra utmanande på små skolenheter, vilket vi har i Sala kommun. Om detta system ska införas anser vi att det behövs tid samt bra centrala stödmaterial som stöttar lärarna och som även underlättar för elever och vårdnadshavare att förstå det nya systemet.

KAPITEL 9 – FÖRSLAG PÅ EN NUMERISK BETYGSSKALA OCH NYA BETYGSKRITERIER

9.3 Betygskriteriernas utformning och den nya betygsskalan

Precis som utredningen skriver har vi idag lärare som anser att det är för få betygssteg och att det kan vara stor skillnad i kunskap hos elever även om de får samma betyg. Detta gör att vi ställer oss positiva till att införa fler steg i betygsskalan. Det vi tror kan skapa osäkerhet vid betygssättningen utifrån

utredningens förslag är att man tar bort de ämnesspecifika betygskriterierna. Det är viktigt att detta synkroniseras med det som framkommer i *Läroplansutredningen* (U 2023:09) som just nu ser över konstruktionen av kursplanernas och betygskriteriernas konstruktion för grundskoleutbildning. Om denna konstruktion är på plats innan nytt betygssystem införs skulle lärarna få bättre förutsättningar redan vid införandet av nytt betygssystem.

KAPITEL 13 – FÖRSLAGSMODELL FÖR KOMMUNAL VUXENUTBILDNING PÅ GYMNASIAL NIVÅ

Med detta förslag ser vi att det kan bli svårare att behålla den flexibilitet som finns idag gällande studietakt och kontinuerlig antagning. Eftersom målgruppen är väldigt heterogen behöver man göra individuella lösningar för att eleven ska nå målen. Detta ser vi kan bli svårare med det som föreslås i utredningen.

Eftersom många som läser på komvux har betyg sedan tidigare är det viktigt med tydliga riktlinjer och omräkningsverktyg som studie- och yrkesvägledarna kan använda sig av då de planerar kurser tillsammans med personer samt då de räknar på betyg.

13.3.2 Provgenomförande

Som utredningen konstaterar kan det bli svårigheter att få genomföra de nationella slutproven inom komvux enbart en gång per termin. Vi ser problem speciellt för de elever som koncentrationsläser kurser i block på 100 % eftersom de kan behöva göra prov i fler ämnen under en koncentrerad period oavsett när de avslutade kursen. Även om eleverna planerar kurserna utifrån när proven ligger kan de behöva repetera kurser de läste i början av terminen samtidigt som de har andra pågående kurser. Vi befarar även att de som läser sammanhållna yrkespaket, där det ofta ingår fler av de ämnen där slutprov föreslås, blir fördröjda i sin utbildning i "väntan" på att få göra slutprov.

KAPITEL 14 - FÖRSLAG OCH REGELVERK FÖR BETYG EFTER PRÖVNING OCH MÖJLIGHETER ATT GÖRA OM NATIONELLA SLUTPROV

Med utgångspunkt från individers olika förutsättningar att klara sina studier vill vi särskilt understryka vikten av att det finns möjlighet ta igen sådant man har missat. En styrka i dagens svenska system är att alla kan få en andra chans till utbildning.

KAPITEL 15 – FÖRSLAG PÅ ÄNDRADE BEHÖRIGHETSREGLER FÖR ANTAGNING TILL GYMNASIESKOLAN OCH HÖGRE UTBILDNING

15.2.4 Vikten av nya yrkesutbildningar och ett nytt introduktionsprogram

Grundtanken med att ingen ska stängas ute är god men det finns möjligheter redan i dagens skolsystem att använda individuella programmet ungefär såsom det nya introduktionsprogrammet är upplagt. Genom att sänka behörighetskraven till yrkesutbildning finns en risk att:

- Elever på högstadiet inte är motiverade till att nå fler än tre godkända ämnen eftersom de ändå blir behöriga till gymnasiet vilket ger dem sämre förutsättningar att klara yrkesprogrammet.
- Införandet av ett mer "riktat" introduktionsprogram kan leda till att en skola i en mindre kommun kan behöva minska sitt utbud av program på 2700 poäng för att kunna erbjuda yrkesprogram med 1 900 poäng.
- Elever som inte har mer än tre godkända ämnen från grundskolan kan få svårt att klara teorin i yrkesämnena, vilken är på gymnasienivå. Detta kan medföra att Yrkesprogram som omfattar 1 900 poäng kommer att vara betydligt mer resurskrävande än idag.

KAPITEL 16 - FÖRSLAG PÅ REGLERING AV BETYGSSÄTTNING

16.3 Utgångspunkter för betygssättningen i komvux på gymnasial nivå

Att inte använda betygen för antagning och urval till högre utbildning utan enbart beräkna meritvärdet på de nationella slutprovsresultaten kan innebära att eleverna inte ser vikten av processen vid inläring utan enbart fokuserar på slutprovet. Att inte räkna med lärarnas bedömning/betyg skickar en signal om att de inte har kompetens för sin myndighetsutövning.

Att få ett tydligare system för att säkerställa att eleverna har erforderliga kvalifikationer för ett visst yrke välkomnar vi.

16.4.5 Yrkesprov

Det är viktigt att föreskrifterna gällande yrkesprov blir tydliga så det blir en likvärdighet mellan olika utbildningsanordnare. Det är även viktigt för att det inte ska uppstå en motsättning mellan betygssättande lärare och medbedömaren från branschen.

KAPITEL 17 – FÖRSLAG PÅ ÄNDRINGAR I DET NATIONELLA PROVSYSTEMET

17.1 Central rättning ska införas för samtliga nationella slutprov

Det finns många fördelar med slutprov och central rättning, bland annat större likvärdighet och minskad administrativ börda för lärarna. En risk med detta förslag är att eleverna får sent antagningsbesked till gymnasiet, vilket kan innebära att:

- små gymnasieskolor får svårt att sätta sin organisation och veta vilka program som kan starta,
- elever behöver göra omval och får kortare tid att förbereda sig.
- en större kostnad för skolan om de tvingas starta program med väldigt få elever
- Rektor inte kan göra färdigt tjänstefördelningen innan lärarna har sitt ferieuppehåll, vilket ger mindre förberedelsetid.

Innan detta kan genomföras utgår vi ifrån att alla system är på plats och fungerar så att tiden blir så kort som möjligt innan besked om antagning kan lämnas.

KAPITEL 19 – PROV-, BETYGS- OCH BEDÖMNINGSSTRESS

Vi ser att allt fler elever lider av psykisk ohälsa samt att elevfrånvaron ökar. En orsak till detta anses vara stress. Vi ser en risk för ytterligare ökad negativ stress vid införande av nationella slutprov. Då slutproven på gymnasiet kommer att vara avgörande för antagning till högre studier ser vi risken som allra störst där. Det behövs tydliga riktlinjer för hur skolorna ska hantera dessa prov så att alla elever, oavsett behov, ges samma möjlighet att prestera optimalt.

KAPITEL 20 – INFÖRANDE OCH IKRAFTTRÄDANDE

20.1 Tidsplan

Vi instämmer i att det är viktigt att man så snabbt som möjligt uppnår en ökad likvärdighet i betyg och bedömning. Med tanke på att vi nu ska införa gy25 samt alla andra utredningar som pågår gällande skolan anser vi dock att den tänkta tidsplanen inte är realistisk. Det är även viktigt att stödmaterial och olika typer av riktlinjer finns på plats innan införandet. Om det ska bli bra behövs implementeringstid och att införa ett nytt betygssystem är en stor sak både för lärare och elever.

Skolkontoret, Gymnasium/Anpassad
gymnasieskola/Vuxenutbildning/Stöd och
Utveckling/Medicinsk Elevhälsa
Ulrika Karlsson
Verksamhetschef

MISSIV

Yttrande över remiss: Ett likvärdigt betygssystem (SOU:2025:18) [2025/282]

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Sala kommun har som remissinstans tagit del av promemorian *Ett likvärdigt betygssystem* (SOU 2025:18).

I Sala kommun ser vi att en relativt stor andel elever inte når tillfredsställande resultat i skolan och därmed kan ha svårt att etablera sig i samhället genom att arbeta eller att gå vidare till högre studier. Vi välkomnar en genomlysning av skolans områden. Att enbart titta på betygssystemet och meritvärderingssystemet kommer sannolikt inte att vara tillräckligt och det är därför viktigt att denna utredning hanteras tillsammans med andra aktuella utredningar gällande den svenska skolan och arbetslivet. Vi anser att det hade varit önskvärt om det funnits en större helhet kring dessa utredningar för att lättare få en överblick och kunna göra en bedömning av de sammantagna konsekvenserna av förslagen.

Sala kommun ställer sig i grunden positiv till framtagna förslag i SOU 2025:18, men har vissa synpunkter som vi redovisar i vårt yttrande.

Ekonomiska konsekvenser

Då detta endast är förslag finns inga ekonomiska konsekvenser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att anta skolkontorets yttrande som sitt eget och lämna yttrandet till Utbildningsdepartementet.

Bilagor:

- 1 Remissyttrande - Ett likvärdigt betygssystem (SOU:2025:18)
[2025/282]

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☐	NEJ ☒
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utesluta någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐
Om NEJ – varför inte?		

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.